Kur´ân dünyayı hidayetiyle kuşatmıştır

Nuray Hanım: “İşârâtü’l-İ’câz’da işlenen ‘hidâyet’ kavramını açar mısınız? Gafil bir Müslüman’ın hidayeti nasıl oluyor?”

Bakara Sûresi, Kur’ân-ı Kerîm’in hem bir hidâyet rehberi, hem bir hidâyet kaynağı olduğunu beyân eden âyetle başlar. Âyet şöyledir: “Elif Lâm Mîm. Şu yüce kitap ki, onda aslâ şüphe yoktur. O Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanlar için bir hidâyet rehberidir.”1

Üstad Bedîüzzaman Hazretlerine göre bu âyet, Kur’ân’ın hem istikâmet yolunu göstermekle görevli olduğunu, hem de kendisinin bizzat cisimleşmiş bir hidâyet nûru olduğunu îlân ediyor.2 Yani cisimleşen hidâyet nûrundan Kur’ân meydana gelmiştir. “Hidâyet-i Kur’ân öyle ince bir dereceye varmıştır ki, hakîkati idrak edilemez. Ve öyle geniş bir sahayı işgal etmiştir ki, ihâtâsı ilmen kâbil değildir.”3

Bu ifâdeden anlaşılıyor ki, Kur’ân’ın hidâyeti kalbimizin en ince bir doğruluk arzûsundan, dünyanın İslâmiyet’e yakın olsun, uzak olsun, tüm bölgelerinde “iyi ve doğru” olarak kabul gören her değer yargısına kadar kuşatmıştır. Yani dünyanın neresinde olursa olsun, her iyi olan anlayış, her doğru olan kavrayış, her hak olan kabulleniş, her güzel olan değer yargısı ve her isâbetli olan (yanlış ve bâtıl olmayan) yaşayış Kur’ân’ın hidâyetine dâhildir. Kur’ân dünyayı hidâyetiyle kuşatmıştır. Meselâ Müslüman olsun olmasın, bir Japon’un çalışkanlığı ve özverisi, bir Alman’ın temizliği ve dürüstlüğü, bir Avrupalı’nın insanın ve devletin hak ve hukuku ile ilgili anlayışı, bir yamyamın adâleti, bir Afrikalı’nın sabrı ve metâneti ve sâir insanlarca kabul görmüş ve doğru olan ne kadar anlayış ve kavrayış varsa hepsi Kur’ân’ın öz malıdır. Tüm güzel kavramlar Kur’ân’dan akmıştır ve tüm dünyayı sarmıştır.

Nitekim Üstad Hazretleri, Kur’ân hakikatlerinin bin üç yüz sene zarfında insan oğlunun kemiyeten beşte birini, keyfiyeten ve insaniyeten yarısını arkasına aldığını, yani inanış ve teslîmiyet itibariyle beşte birini, kavramlarını ve değerlerini kavrayış, kabulleniş ve uygulayış itibariyle de insanlığın yarısını etkilediğini beyan ederek Kur’ân hidâyetinin kuşattığı alanı nazara verir.4

Meyvesi iki dünyanın saadeti olan ve neticesi de kendisi gibi hidâyet olan “hidâyet”in

büyük bir nimet, vicdânî bir lezzet ve rûhun Cenneti olduğunu beyan eden5 Üstad Bedîüzzaman hazretleri, Fâtiha Sûresi'ndeki "İyyâke nesta'îyn" yani "Yalnız senden yardım isteriz" ibâresinden hemen sonra gelen "İhdinâ's-sırâta'l-müstakîm" yani "Bize dosdoğru yol için hidâyet ver" talebinin yardımı hidâyet alanına tahsis ettiğini kaydeder. Bedîüzzaman'a göre, "İhdinâ" kelimesi dört masdardan türemiştir ve dört mânâya işârettir: 1-Mü'min hidâyet isterse "ihdinâ" dinde sebat ve devam mânâsını ifâde eder. 2-Zengin olan hidâyet isterse, malda ve şükürde ziyâde mânâsını ifâde eder. 3-Fakir olan hidâyet isterse, darlığın geçmesini ve genişliğe kavuşmayı ifâde eder. 4-Zayıf olan isterse yardım, başarı ve muvaffakiyet mânâsını ifâde eder. İç ve dış duygulara, âfâkî ve enfüsî delillerin ve burhanların gösterilmesi hidâyet halidir ki, bu, insanlık tarihi boyunca peygamberlerin gönderilmeleri ve kitapların indirilmeleri ile mümkün ve vâki olmuştur.6

En büyük hidâyetin, perdenin kaldırılması ile hakkı hak, bâtılı da bâtıl göstermek olduğunu kaydeden Bedîüzzaman Hazretleri, "İhdinâ" ile istenen "sırat-ı müstakîm"i özetle şöyle tefsîr eder:

Rûha üç büyük kuvvet verilmiştir. Bunlar:

1-Kuvve-i şeheviye: Faydalı şeyleri isteme ve cezb etme kuvveti.

2-Kuvve-i gadabiye: Zararlı şeyleri def etme kuvveti ve kâbiliyeti.

3-Kuvve-i akliye: İyi ile kötüyü ayırma ve tanıma kabiliyeti ve gücü.

Bu kuvvetlere yaratılışça sınır konulmamış, şeriatça sınır konulmuştur. Şeriatın koyduğu sınırlara uyulmaz ise ortaya abartılı, canavarca ve insanlık dışı birçok bâtıl uygulama şekilleri çıkacaktır.

İşte hidâyet, bu kuvvetleri adâletli biçimde kullanmak demektir ki, şehvet kuvvetinde "iffet ve nâmûs", gazap kuvvetinde "şecaat, yiğitlik ve kahramanlık", akıl kuvvetinde ise, "ilim ve hikmet"tir.7

Dipnotlar:

1- Bakara Sûresi: 1;
2- İşârâtü'l-İ'câz, s. 42;
3- İşârâtü'l-İ'câz, s. 43;
4- Asâ-yı Mûsâ, s. 51;
5- İşârâtü'l-İ'câz, s. 62;
6- İşârâtü'l-İ'câz, s. 28;

7- a.g.e., s. 29